

Központi Statisztikai Hivatal

**VISSZATÉRÉS A MUNKAERŐPIACRA A
GYERMEKVÁLLALÁS UTÁN**

Budapest, 2006

**Készült a Központi Statisztikai Hivatal
Életszínvonal- és emberierőforrás-statisztikai főosztályának
Munkaügy-statisztikai osztályán**

Főosztályvezető:
dr. Lakatos Judit

Osztályvezető:
Lindnerné dr. Eperjesi Erzsébet

Összeállította
Váradi Leventéné

Közreműködött
Karger Kocsis Mihályné
Kovács Anna

E-mail: marketing.ksh@ksh.hu
Információs szolgálat – *Information section*:
Telefon – *Phone*: (36-1) 345-6789, Fax: (36-1) 345-6788
Internet: <http://www.ksh.hu>

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!
A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	4
2. A gyermekgondozási ellátás főbb elemei, az igénybe vevők köre.....	4
3. Az ellátást igénybe vevők munkavállalási lehetősége és szándéka.....	7
4. Kérdőív és útmutató	15

Jelmagyarázat: – a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő
.. az adat nem ismeretes

1. Bevezető

A KSH a Munkaerő-felméréshez kapcsolt speciális ad hoc modul segítségével 1993 óta követi nyomon a gyermekgondozási ellátást igénybe vevőknek az ellátási idő letelte utáni munkaerő-piaci belépésre vonatkozó terveit, lehetőségeit. A felvételnek eddig 4 hulláma volt, az elsöre a legkedvezőtlenebb foglalkoztatási helyzet jellemezte időszakban, 1993-ban került sor, ezt követte 1995-ben, majd 1999-ben egy változatlan tematikájú, illetve 2002-ben egy bővebb, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevők mellett a munkaerőpiacra gyermeknevelés, más családtag gondozása miatt belépni nem tudókra is kiterjedő vizsgálat. A 2005. évi hullám a szokásos, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevőkre vonatkozó kérdések mellett ez utóbbi vizsgálat néhány kérdését is megismételte, illetve a felvétel vonatkozási köre kiterjedt a munkaerő-piaci távollét okaként a gyermek, vagy felnőtt családtag gondozását megjelölő munkavállalási korúakra is. A felvétel a 2005. IV. negyedévi munkaerő-felvételhez kapcsolódott, s a kérdésekre a gyermekgondozási ellátás valamelyik formáját igénybe vevők, illetve további gyermeket nevelők vagy más családtagot gondozók válaszoltak. Az érintettek döntő többsége (98%-a) nő.

A válaszolási hajlandóság magas arányából következően a modul esetében nem kellett az alapfelvételtől eltérő súlyozást alkalmazni. A főbb adatok esetében jelen kiadványban szerepeltettük a korábbi megfigyelésből származó értékeket is, – ahol szükséges, – jelezve a módszertani, technikai különbséget. Az adatokban bizonyos pontatlanságot okoz, hogy az érintett (esetleg annak a kérdésre válaszoló családtagja) nem mindig tudja pontosan, hogy a gyermekgondozási ellátásnak éppen melyik típusában részesül, ezért esetenként van előfordulás olyan cellában is, ahol ez elvileg kizárt. Az idősorok elemzésénél figyelemmel kell lenni arra is, hogy 1996 áprilisában a gyed megszűnt,^{*/} s csak az 1998. évi kormányváltás után került újra bevezetésre.

2. A gyermekgondozási ellátás főbb elemei, az igénybe vevők köre

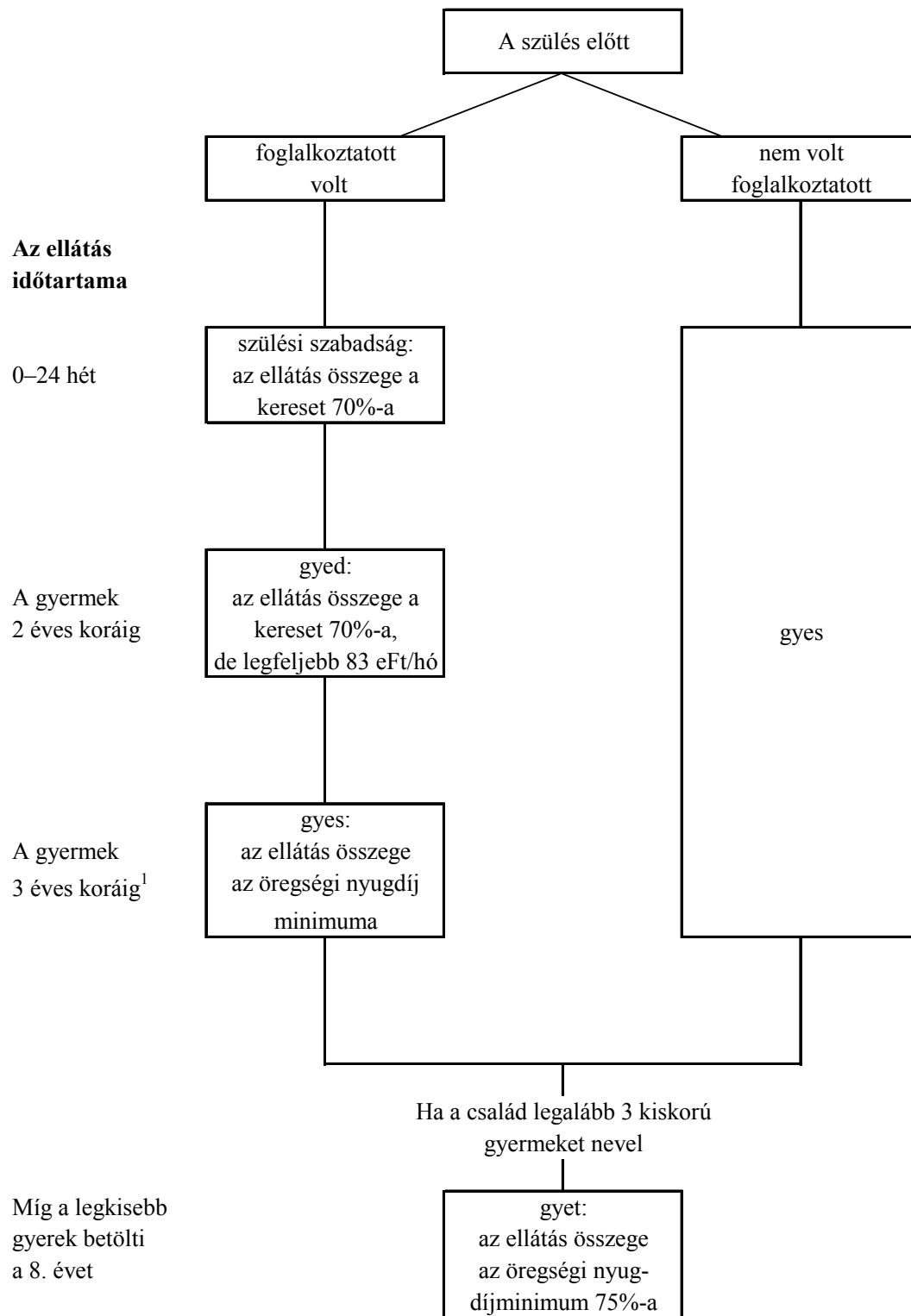
A gyermekgondozási ellátás a 60-as évek vége óta számos változáson ment keresztül, míg a gyet 1993-as bevezetésével, – ha a későbbi kisebb, illetve átmenetinek bizonyuló módosításoktól eltekintünk – elnyerte jelenlegi formáját.

Jelenleg hazánkban a kisgyermekes nők jelentős része a teljes gyermekgondozási időszakot otthon, gyermekével tölti. A döntést a gyermekek igényeinek szem előtt tartása mellett az is befolyásolhatja, hogy a munkaerő-piaci visszatérés esetükben távollét sem zökkenőmentes. A hosszú távollét alatt, – ha az igénybe vevő egyáltalán rendelkezett korábbi munkatapasztalattal – az ismeretek kopnak, elavulnak, a munkavállalói készségek romlanak, lazul, vagy meg is szűnik a kapcsolat a korábbi munkáltatóval. A visszatérni szándékozó kisgyermekes anya esetében a munkáltató óhatatlanul is mérlegeli azt, hogy újbóli alkalmazásukkor az átlagosnál több munkaidő-kieséssel (gyakoribb hiánnyal) számolhatnak, illetve, hogy családi kööttségeik miatt a munkavolumen hullámszához kevésbé lesznek képesek alkalmazkodni.

---

^{*/} Kifutó rendszerben.

A gyermekgondozási ellátási rendszer főbb elemei

¹ Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén a 10. életév betöltéséig.

Annak érdekében, hogy változás történjen a kisgyermekes nők kedvezőtlen munkaerő-piaci pozíciójában, az utóbbi években több kormányzati intézkedés született. Az egyik intézkedéscsomag a képzésben, továbbképzésben történő aktivitás növelését célozta, annak térítésmentessé tételével a gyermekgondozási ellátás időszaka alatt. A másik, a munkavégzési hajlandóság növelését kívánta elősegíteni úgy, hogy oldotta a gyermekgondozás ideje alatti foglalkoztatási korlátozásokat. E sorban a legutóbbi lépés a gyermekgondozási segély melletti teljes munkaidős munkavállalás megengedése volt. Ezen intézkedések közös jellemzője, hogy a kínálati oldalt befolyásolják, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevő nők képzésére, álláskeresési aktivitásának növelésére irányulnak, miközben szinte semmilyen lényegi lépés nem történik annak érdekében, hogy a speciális családi teendőkkal könnyebben összeegyeztethető álláshelyek száma növekedjen. Így az intézkedések e csoport munkaerő-piaci jelenlétét, helyzetét eddig még nem igazán befolyásolhatták.

A gyermekgondozási ellátás bevezetése óta fontos szerepet tölt be a foglalkoztatási gondok enyhítésében, a munkaerő-kínálat szabályozásában, átmenetileg kivonva a munkaerőpiacról a kisgyermekes nőket. Míg azonban az ellátási időszak letelte után a visszatérés a teljes foglalkoztatottság időszakában zökkenőmentes volt, a 90-es években részben objektív okból – a munkahelyek tömeges megszűnése –, részben pedig az e réteget sújtó – jöllehet munkáltatói szempontból magyarázható – diszkrimináció miatt ez gyökeresen megváltozott. Az érintettek döntő hányada a teljes ellátási időt igénybe veszi, s a hosszú távollét alatt még a törvény által korábban is engedélyezett részidős foglalkoztatás is ritka.

Adminisztratív forrásból származó adatok szerint 2005. január 1-jén mintegy 293 ezren részesültek a gyermekgondozási ellátás valamely formájában, azaz csökkenő születésszám mellett is közel ugyanannyian, mint a korábbi években. A munkavállalási korú nőkon belüli enyhe aránycsökkenés is csak technikai jellegű, a nyugdíjkorhatár emelésével a viszonyítási alap – munkavállalási korú nők létszáma – 1997 óta minden 2. évben egy új kohorsszal bővül. A 15–54 éves női korosztályra számolva ugyanakkor a 2005. évi igénybevételi arány mintegy fél százalékponttal magasabb az 1995. évinél, – amikor lényegében már a jelenlegi rendszer működött, de a gyes még nem alanyi jogon járt – miközben mintegy tizedével esett vissza az adott évben született gyermekek száma.

1. tábla

Gyermekgondozási ellátást igénybe vevők száma*/ és aránya

Év	Gyed	Gyes	Gyet	Összes	Munkavállalási korú nőkhöz viszonyított aránya (%)
	ellátást igénybe vevő (ezer fő)				
1990	157,8	86,9	-	244,7	8,6
1993	147,9	114,2	..	262,1	9,0
1995	128,8	118,2	33,0	280,0	9,5
1997	99,2	148,0	48,1	295,3	9,8
1999	-	236,0	55,9	291,9	9,8
2001	57,7	186,2	52,6	296,5	9,7
2003	73,4	166,7	50,0	290,1	9,4
2005	83,6	162,6	47,1	293,3	9,3

Forrás: Adminisztratív nyilvántartások, illetve munkaerő-mérleg, január 1-jei állapot.

*/ Az igénybe vevők között a férfiak létszáma 1–3 ezer között volt, kivétel 1995: 5 ezer, illetve 2005: 11 ezer.

A gyermekgondozási ellátást igénybe vevőkön belül a legnagyobb sokaságot ma már a gyese- en lévők alkotják, a gyed igénybevételi esetek csökkenését, annak foglalkoztatotti (biztosított) jogviszonyhoz kötött volta magyarázza az, hogy minden 4. igénybe vevő úgy nyilatkozott a 2005. évi felvételnél, hogy gyermeke születése előtt nem dolgozott. Még ha feltételezzük is, hogy formális szerződés nélkül, de egy részük korábban már némi munkatapasztalatot szerzett, ez a tény a gyermekgondozási ellátás utáni elhelyezkedési esélyeket mindenképpen rontja.

2. tábla

A gyermekgondozási ellátás igénybe vétele előtti munkaerő-piaci státusz, 1999–2005

Időpont	Ellátásban részesülők összesen (ezer fő)	Munkaviszonyban				Munkaviszonyban nem állók = 100,0 ebből:		
		állt		nem állt		tanult	htb ^{*/} volt	vállalkozó volt
		ezer fő	%	ezer fő	%			
1999	290,0	214,0	73,8	76,0	26,2	17,1	77,6	5,3
2000	282,9	217,2	76,8	65,6	23,2	19,9	75,7	4,4
2005	275,6	196,0	71,2	79,5	28,8	18,7	76,7	4,6

Forrás: Munkaerő-felmérés kiegészítő felvétel.

A legalább három kiskorú gyermeket nevelők 1993 óta a legkisebb gyermek 8 éves koráig ún. gyermeknevelési támogatást vehetnek igénybe. A több kiskorú gyermek nevelése megnehezíti a munkavállalást, így érthető, ha a nagycsaládos nők jelentős hányada annak bevezetése óta él ezzel a lehetőséggel. Feltételezhető – és a jogalkotók szándékától sem teljesen idegen, – hogy a harmadik és esetleg a további gyermek vállalásánál mérlegelési szempont az, hogy ilyenkor jár a gyermeknevelési ellátás, ami biztosítási jogviszonyt jelent, és alacsony, de biztos jövedelmet garantál.

3. Az ellátást igénybe vevők munkavállalási lehetősége és szándéka

Az 1993. évi felvétel a munkahely megszűnése mellett intenzív munkahely-átalakulást regisztrált, mely erősen determinálta az ellátást igénybe vevők visszatérési esélyeit.

A korábban munkaviszonyban álló, jelenleg gyermekgondozási ellátást igénybe vevő nők 82,4%-ának munkahelye viszont 2005-ben változatlan formában működött, ami a korábbinál már stabilabb szervezeti struktúrát jelez. A munkahelymegszűnésben érintettek aránya azonban alig változott, míg csökkent a jelentősebb átalakuláson, mindenekelőtt a létszámleépítéssel járó átalakuláson átment munkahelyeken dolgozó nőké.

2005-ben összességében 100 ezer gyermekgondozási ellátást igénybe vevő nőnek soha, vagy a szervezet megszűnése miatt már nem volt munkahelye, ahová legalább potenciálisan vissza tudott volna térni, ami nagyjából a 2002-ben mért 1/3-os aránnyal azonos, s az ellátás alanyi jogúvá válása következtében jóval magasabb a 90-es évek közepét jellemző értéknél. A korábban foglalkoztatotakon belül csökkent azok aránya, akik úgy vélték, hogy munkáltatójuk hosszú távon nem számít rájuk, de még jobban zsugorodott azok egyébként sem széles rétege, akik saját döntésük alapján nem kívánnak korábbi munkahelyükre visszatérni. E tendencia ellenére is kevesebb, mint az ellátást igénybe vevők 40%-át jelentették 2005-ben azok, akik a gyermekgondozási idő letelte után korábbi munkáltatójuknál szeretnének és tudnának újra dolgozni.

^{*/} Háztartásbeli.

A korábban alkalmazásban álló, jelenleg gyermekgondozási ellátást igénybe vevők megoszlása az ellátási idő letelte utáni visszatérés lehetősége szerint, 1993–2005

Megnevezés	%				
	1993	1995	1999*	2002	2005
A munkáltató megszűnt Munkáltatója létezik, de nem kívánja őt alkalmazni	8,6	9,2	10,0	12,3	10,4
Munkáltatója alkalmazná, de nem akar oda visszatérni	34,3	29,8	32,4	32,5	26,2
Munkáltatója alkalmazná és vissza is akar oda térni	6,7	8,7	11,2	9,9	8,1
Összesen	50,4	52,3	46,4	45,3	55,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Munkaerő-felmérés kiegészítő felvétel.

* Szülési szabadságon lévőkkel együtt.

A visszatérési lehetőség erősen korrelál az igénybe vett ellátás típusával, pontosabban az azzal összefüggésben álló olyan tényezőkkel, mint a korábban munkaviszonyban állók aránya, a távollét hossza, a gyermekek száma. Így összességében a gyeden lévők 2/3-a, a gyesen lévők kevesebb mint 1/3-a, a gyeten lévők 14%-a számíthat arra, hogy korábbi munkáltatójánál dolgozik majd újra. A szándék és a tényleges jövő természetesen nem feltétlenül fog egybe esni, hiszen annak a 108 ezer kisgyermekes anyának, aki ma biztosnak ítéli visszatéréskori munkahelyét, több mint 60%-a 2007-ben, vagy még később szeretne csak újból munkába állni.

A gyermekgondozási ellátást igénybe vevők megoszlása a munkába állás tervezett éve szerint, 2005

Tervezett időpont	%			
	Gyed	Gyes	Gyet	Együtt
2005	0,1	3,7	8,9	2,1
2006	14,5	62,3	39,8	36,5
2007	54,1	21,0	16,6	37,8
2008 vagy későbbi	31,3	13,0	34,7	23,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

2005-ben 16 ezer korábban dolgozó nő válaszolta azt, hogy nem kíván korábbi munkáltatójához visszatérni. Ezt minden 2. érintett azzal indokolta, hogy a hosszú bejárési időt, a több műszakot nem tudja vállalni, illetve más, jóval marginálisabb, de szintén a munkahellyel összefüggő ok miatt nem szeretne korábbi állásában dolgozni. További közel 30%-uk a meglehetősen semmitmondó „családi ok” választ jelölte meg, ami feltehetően azt jelenti, hogy ők ellátás nélkül is jelenlegi inaktív státusukban kívánnak maradni.

Arányukat tekintve a visszatérni tudók és szándékozók között túlreprezentáltak a korábban az oktatás, illetve pénzügyi tevékenység, valamint a szállítás, raktározás posta, távközlés nemzetgazdasági ágakban dolgozók, míg erősen alulreprezentáltak a kereskedelem, javítás, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, és kissé a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágakban foglalkoztatottak. Ez a munkakörülményi jellemzők mellett, a tudás, a foglalkozás konvertálhatóságával, az eltérő szintű kötődéssel hozható összefüggésbe.

Foglalkozási főcsoport szerint vizsgálva a legerősebb visszatérési szándék a „Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások főcsoportjába tartozókra jellemző (a 3. főcsoport esetében azonban ez a szándék már jóval kisebb), míg a másik pólust az ipari és építőipari foglalkozásúak jelen-

tik. A korábbi munkáltatóhoz visszatérni nem akarók jellemzően községi lakosok, ami a munkahely-megközelítés problematikájára utal.

2005-ben a gyermekgondozási ellátást igénybe vevők több mint 70%-a tervez munkavállalást, ami érdemi aránynövekedést jelent nemcsak a 6, de a 3 évvel korábbi állapothoz képest is. Vállalkozásba az érintettek töredéke szeretne csak kezdeni, de alacsony és csökkenő azok aránya is, akik arra számítanak, hogy munkanélküli-segély igénybevételére kényszerülnek. Az „újabb anyasági ellátást igényelnek” választ adók jellemzően 3 és többgyerekesek, akik vélhetően a gyed, gyés lejárta után gyetet akarnak igénybe venni. Minden 10. anya háztartásbeliként továbbra is otthon kíván maradni. Az ilyen típusú válasz előfordulási gyakorisága és a nevelt gyermekek száma szintén erősen korrelál.

5. tábla

A gyermekgondozási ellátást igénybe vevők megoszlása jövőre vonatkozó elképzeléseik és a nevelt gyermekek száma szerint, 1999–2005

Alternatívák					(%)
	1	2	3	4 és több	Összesen
18 éven aluli gyermeket nevelők					
1999					
Visszamegy korábbi munkahelyére	48,7	38,7	20,0	8,3	36,2
(Új) munkahelyet keres	26,1	31,2	21,5	12,5	25,6
Vállalkozó lesz	3,4	3,2	1,5	–	3,0
Várhatóan munkanélküli-ellátás igénybevételére kényszerül	5,0	7,5	9,2	8,3	6,6
Újabb anyasági ellátást igényel	5,9	6,5	23,1	33,3	11,6
Otthon marad háztartásbeliként	10,9	12,9	24,7	37,6	17,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2002					
Visszamegy korábbi munkahelyére	44,9	45,3	18,1	10,2	34,8
(Új) munkahelyet keres	35,7	34,2	30,8	20,5	32,4
Vállalkozó lesz	2,2	3,3	2,2	1,2	2,4
Várhatóan munkanélküli-ellátás igénybevételére kényszerül	2,2	3,5	2,7	3,3	2,8
Újabb anyasági ellátást igényel	8,0	6,2	29,1	39,8	16,0
Otthon marad háztartásbeliként	7,0	7,5	17,1	25,0	11,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2005					
Visszamegy korábbi munkahelyére	52,8	46,1	25,4	10,1	39,3
(Új) munkahelyet keres	31,8	33,7	30,2	21,0	30,9
Vállalkozó lesz	1,1	3,1	1,1	2,0	1,8
Várhatóan munkanélküli-ellátás igénybevételére kényszerül	1,5	3,2	3,8	10,3	3,5
Újabb anyasági ellátást igényel	6,2	4,8	24,9	31,3	13,1
Otthon marad háztartásbeliként	6,6	9,1	14,6	25,3	11,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: MEF kiegészítő felvétele.

A munka világába könnyebben illeszkednek be azok a nők, akik az ellátás ideje alatt dolgoznak. Ezt kívánták elősegíteni a munkavállalás korábbi korlátozásán enyhítő, illetve 2006-tól azt teljesen megszüntető intézkedések is. Ez utóbbi hatását jelen felvétel természetesen még nem tudta mérni, de a gyermekgondozási ellátás ideje alatti tömeges munkavállalásra – már csak a keresleti oldal korlátai miatt is – nincs sok esély.

A 2005. évi felvétel idején a gyermekgondozási ellátáson levők mindössze 7%-a dolgozott, ebből is minden második érintett csak alkalmilag. Az anyák közel 2/3-ának saját döntése, hogy ezt az időt gyermeke nevelésére fordítja, további 13%-uknál szerepet játszik az is, hogy nem is tudná másra (esetleg intézményre) bízni a gondozást, míg 11% volt azoknak az aránya, akik úgy nyilatkoztak, hogy szeretnének dolgozni, de nem találtak (megfelelő) munkát. Ez utóbbi szándék a leghosszabb ideig tartó ellátást, a gyetét igénybe vevőknél a legerősebb (19,5%), akik közül – némileg meglepő módon – kerül ki arányaiban a legtöbb foglalkoztatott (17%) is.

Az alap-, illetve a középfokú végzettséggel rendelkezők közel hasonló (5–6% körüli) hányada dolgozik az ellátás ideje alatt, az alacsonyabb végzettségűeknek ugyanakkor jóval nagyobb része azért inaktív, mert szeretett volna ugyan dolgozni, de nem talált munkát. A felsőfokú végzettségűek helyzete gyökeresen más, itt minden 8. ellátást igénybe vevő dolgozik (is), viszont nagyon kevesen vannak, akik azért nem dolgoznak, mert nem találtak munkát. A diplomás nők többsége az ellátási időt tudatosan kizárólag gyermeke(i) nevelésére kívánja felhasználni, annak ellenére, hogy ők dolgoznak ez idő alatt a legnagyobb arányban, és egyben ők azok, akik a többiekénél nagyobb valószínűséggel térnek vissza a munkaerőpiacra a keresetfüggő (és így a gyesnél számukra érdemben magasabb jövedelmet biztosító) gyed időszak letelte után.

A gyermekgondozási ellátást igénybe vevők száma és megoszlása, a foglalkoztatottság, illetve az ezt akadályozó tényezők szerint, 2005

Megnevezés	Dolgozik			Nem dolgozik, mert				
	rendsze- resen	alkalman- ként	együtt	gyerekére kívánja idejét fordítani	nem tudja a gyerekét kire hagyni	nem talált állást	egyéb okból	együtt
Fő								
Ellátás típusa								
Gyed	1 189	2 074	3 263	62 054	8 743	7 108	2 713	80 618
Gyes	4 372	4 303	8 675	94 337	22 297	15 654	6 645	138 933
Gyet	3 820	3 670	7 490	19 392	6 121	8 567	2 473	36 553
Legmagasabb iskolai végzettség								
Alapfok	1 421	2 443	3 864	38 462	15 663	12 287	4 263	70 675
Középfok	4 942	5 943	10 885	109 107	18 665	17 313	5 892	150 977
ebből: érettségivel rendelkezik	2 636	2 402	5 038	65 069	7 795	7 233	3 118	83 215
Felsőfok	3 018	1 661	4 679	28 214	2 833	1 729	1 676	34 452
Település típus								
Budapest	1 600	1 409	3 009	25 318	3 782	3 687	1 778	34 565
Egyéb város	4 681	3 941	8 622	78 448	12 216	12 702	4 942	108 308
Község	3 100	4 697	7 797	72 017	21 163	14 940	5 111	113 231
Összesen	9 381	10 047	19 428	175 783	37 161	31 329	11 831	256 104
Megoszlás (%)								
Ellátás típusa								
Gyed	1,4	2,5	3,9	74,0	10,4	8,5	3,2	96,1
Gyes	3,0	2,9	5,9	63,9	15,1	10,6	4,5	94,1
Gyet	8,7	8,3	17,0	44,0	13,9	19,5	5,6	83,0
Legmagasabb iskolai végzettség								
Alapfok	1,9	3,3	5,2	51,6	21,0	16,5	5,7	94,8
Középfok	3,1	3,7	6,7	67,4	11,5	10,7	3,6	93,3
ebből: érettségivel rendelkezik	3,0	2,7	5,7	73,7	8,8	8,2	3,5	94,3
Felsőfok	7,7	4,2	12,0	72,1	7,2	4,4	4,3	88,0
Település típus								
Budapest	4,3	3,7	8,0	67,4	10,1	9,8	4,7	92,0
Egyéb város	4,0	3,4	7,4	67,1	10,4	10,9	4,2	92,6
Község	2,6	3,9	6,4	59,5	17,5	12,3	4,2	93,6
Összesen	3,4	3,6	7,1	63,8	13,5	11,4	4,3	92,9

A gyermeknevelés és a munkavállalás összehangolása természetesen a nagycsaládosok számára a legnehezebb. Érdekes viszont, hogy mint munkavállalást nehezítő okot, a gyermekfelügyelet megoldhatatlanságát az anya iskolai végzettségétől, gyermekszámtól függetlenül, a válaszadók 2/5-e említette. Azt, hogy a gyermekfelügyeletnél a szülők általában intézményes megoldásra gondolnak, jelzi, hogy erre a községi lakosok érdemben többször hivatkoztak, mint a gyermekintézmények teljes skálájával ellátott budapesti, illetve egyéb városokban élők.

A gyermekgondozási ellátást igénybe vevők száma és megoszlása a munkavállalást és a családi teendők összeegyeztetését nehezítő tényezők és a gyermekek* száma szerint, 2005

Gyermek- szám	Gondot okoz				Nem okoz gondot	Mindössze- sen
	mert nincs kire hagyni a gyermeket	egyéb családi ok miatt	más okból	együtt		
Fő						
1	33 425	4 556	6 383	44 364	46 633	90 997
2	35 026	8 180	4 658	47 864	39 992	87 856
3	27 245	9 488	3 790	40 523	28 602	69 126
4+	12 119	6 350	1 710	20 179	7 374	27 553
Együtt	107 816	28 574	16 542	152 931	122 601	275 532
Megoszlás (%)						
1	36,8	5,0	7,0	48,8	51,2	100,0
2	39,9	9,3	5,3	54,5	45,5	100,0
3	39,4	13,7	5,5	58,6	41,4	100,0
4+	44,0	23,0	6,2	73,2	26,8	100,0
Együtt	39,1	10,4	6,0	55,5	44,5	100,0

*Gyermek: 19 éven aluli inaktív.

Még jobban megvilágítja ezt a problémakört a gyermekfelügyelet megoldhatatlanságát jelzőknek feltett, a nehézség típusát tudakoló kérdés. Az összesen 229 ezer (ezen belül 108 ezer gyermekgondozási ellátást igénybe vevő) válaszoló elhanyagolhatóan kis hányada jelezte csak az óvoda, napközi hiányát (ami természetesen összefügg azzal, hogy a gyermekgondozási ellátás első két formáját igénybe vevő többségnek 3 évesnél fiatalabb gyermeke (is) volt), viszont minden 4. érintettnek gondot okoz a bölcsődei férőhelyek elégtelensége. A községekben élőknel ez az ok 41,6%-ban fordult elő, szemben a városokra (beleértve Budapestet is) jellemző 12%-kal. A térítési díj nagysága (amit vélhetően itt a kereset és a gyermekgondozási ellátás közötti különbség függvényében értelmezendő) az érintettek 14,2%-ánál volt a probléma forrása, mégpedig az átlagosnál nagyobb arányban a fővárosban élőknel, ahol visszatérés esetén alternatíva lehet a magasabb térítési díj jellemezte nem önkormányzati fenntartású intézmény is. Kevesebb mint 10% jelölte meg gondként azt, hogy gyermeke betegsége esetén hiányozna a segítség, míg a legtöbben (45%) más, a megadott alternatívák között nem szereplő, egyéb problémával küszködtek.

A gyermekfelügyelet megoldatlanságát jelzők megoszlása, a probléma jellege és a település típusa szerint, 2005

Település-típus	Problémák							Válasz-adók összesen
	nincs bölcsődei férőhely	nincs óvodai férőhely	nincs napközi ellátás	nincs segítség-e beteg gyerme-ke ápolásá-hoz	nincs segítse-ge fogyaté-kos gyerme-ke felügye-letéhez	fizetése nem elege-n-dő e díjak megfize-tésére	egyéb	
Budapest	12,3	1,9	–	2,2	2,9	22,6	58,0	100,0
Egyéb város	12,0	1,2	0,6	11,7	1,9	15,4	57,1	100,0
Község	41,6	3,1	0,9	8,4	2,8	11,2	31,8	100,0
Együtt	25,7	2,2	0,7	9,2	2,5	14,2	45,5	100,0

A gyermekgondozási ellátás letelte után az igénybe vevők, – akik Magyarországon jellemzően és döntően az anyák – 3/4-e tervezett munkavállalást, azaz a kétkeresős családmodell továbbra is domináns. A munkaerő-piaci visszatérés zökkenőmentessége azonban már végérvényesen a múlté. Tíz ellátást igénybe vevőből mindössze 4 esélyes arra, hogy korábbi munkáját folytassa, a többieknek viszont a kisgyermeket nevelő nők hátrányos munkavállalói pozíciójából kell megküzdeniük majd jövőendő állásukért. Egyre többen vannak azok, akik az ellátás ideje előtt nem dolgoztak, esetükben a munkatapasztalat hiánya további gondot jelent. Az ellátási idő letelte után a községekben élő nők nehezebb helyzetben vannak, mert gyakrabban kényszerülnek a családi teendőkkel nehezen összeegyeztethető ingázásra, mint a városokban élők, s bölcsőde hiányában kevésbé tudnak szabadon dönteni a munkaerőpiacra való visszatérés időpontjáról is.

4. Kérdőív, útmutató

<p style="text-align: center;">KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL Egységes Lakossági Adatfelvételi Rendszer</p> <p style="text-align: center;">Visszatérés a munkaerőpiacra a gyermekgondozási ellátások igénybevétele után 2005. IV. negyedév</p>	A	Megye			
	B	Terület			
	C	A számlálókörzet száma			
	D	A lakás sorszáma			
	E	A háztartás sorszáma			
	F	A kikérdezés dátuma (év, hó)	2	0	0
	G	Az összeíró kódja			
	H	A személy sorszáma a háztartásban			
AZ ADATSZOLGÁLTATÁS NEM KÖTELEZŐ! AZ ADATGYŰJTÉS STATISZTIKAI CÉLRA TÖRTÉNIK!					
NYILVÁNTARTÁSI SZÁM: 1539/05/04					
Az 1–9. kérdéseket a gyesben, gyedben vagy gyetben részesülőknek kell feltenni (vagyis azoknak, akik az Adatlap 11/B kérdésére (1), (2) vagy (3) kóddal válaszoltak.*)					
1.	<p>A gyeset, gyedet, gyetet megelőzően állt-e munkaviszonyban?</p> <ul style="list-style-type: none"> – igen (1) – nem, mert -----> FOLYTASSA A 6. KÉRDÉSSSEL! – tanult (2) – háztartásbeli volt (3) – saját vagy családjának a vállalkozásában dolgozott (4) 				☐
2.	<p>A munkahelyére, munkaviszonyára vonatkozó adatok, ahonnan elment gyesre, gyedre, gyetre:</p> <p>a) A munkáltatójának főtevékenysége (azonosan a Gazd.akt. kérdőív 29/c pontjával, ha az ki van töltve) (csak szóvegesen kell kitölteni) ..... TEÁOR </p> <p>b) Az Ön foglalkozása, ill munkakörére jellemző tevékenység rövid leírása (azonosan a Gazd.akt. kérdőív 29/g pontjával, ha az ki van töltve) (csak szóvegesen kell kitölteni) ..... FEOR </p> <p>c) Melyik évben dolgozott itt ténylegesen utoljára (a hónap akkor kell, ha az évszám 2003 utáni) év hó</p>				☐
3.	<p>Tudomása szerint</p> <ul style="list-style-type: none"> – munkahelye továbbra is változatlan formában működik (1) – munkahelye jelentősen átalakult (privatizálás, tulajdonosváltás, tevékenységek vállalkozásba adása stb.) – és ez jelentős létszámleépítéssel járt (2) – de ez nem járt jelentős létszámleépítéssel (3) – munkahelye megszűnt (4) -----> FOLYTASSA A 6. KÉRDÉSSSEL! 				☐
4.	<p>Véleménye szerint a gyes, gyed, gyet lejárta után számítanak-e Önre korábbi munkahelyén?</p> <ul style="list-style-type: none"> – igen (1) – nem (2) -----> FOLYTASSA A 6. KÉRDÉSSSEL! 				☐
5.	<p>Szándékában áll-e visszamenni korábbi munkahelyére a gyes, gyed, gyet igénybevétele után?</p> <p>A/ – igen (1) – nem (2) A/ ☐</p> <p>B/ Ha igen várhatóan évtől ---> FOLYTASSA A 8. KÉRDÉSSSEL!</p> <p>C/ Ha nem, miért?</p> <ul style="list-style-type: none"> – a munkahellyel összefüggő ok miatt, éspedig: A LEGFONTOSABBAT KÉRJÜK! <ul style="list-style-type: none"> – nem tudja a több műszakot vállalni (1) – hosszú az utazási idő (2) – csak teljes munkaidőben tudnák alkalmazni (3) – rossz munkakörülmények miatt (4) – alacsony a kereset (5) – képzettségének nem felel meg a munkája (6) – családi ok miatt (gyermeknevelés, betegápolás stb.) (7) – további gyermek(ek) vállalását tervezi (8) – egyéb ok miatt (9), éspedig: ..... <p style="text-align: right;">C/ ☐</p>				
<p>*/ Figyelem! Gyetben csak az részesülhet, akinek legalább 3 gyermeke van, és a legfiatalabb 8 éven aluli, a gyed feltétele pedig a korábbi munkaviszony.</p>					

6.	<p>Ha nem tud, vagy nem akar visszamenni korábbi munkahelyére, ill. ha korábban nem dolgozott, akkor várhatóan</p> <p>A/</p> <ul style="list-style-type: none"> - (új) munkahelyet akar keresni (1), - vállalkozásba kezd vagy családi vállalkozásban fog dolgozni (2) - munkanélküli-ellátás igénybevételére kényszerül (3) - igénybe veszi az anyasági ellátás további formáit (4) - csak a család ellátásával foglalkozik (5) <p style="text-align: right;">A/ ☐</p> <p>B/ A munkába állás, ill. a vállalkozás kezdetének várható éve (ha A/ =(1) vagy (2))</p> <p style="text-align: right;">B/ <input type="text" value="2"/> <input type="text" value="0"/> <input type="text" value=""/></p> <p style="border: 1px solid black; padding: 2px; text-align: center;">HA A 6/A. KÉRDÉSNÉL A KÓDVÁLASZ (2), FOLYTASSA A 7. KÉRDÉSSSEL, MINDEN MÁS ESETBEN UGORJON A 8. KÉRDÉSRE!</p>
7.	<p>Ha vállalkozásba kezd vagy családi vállalkozásban fog dolgozni</p> <p>A/ mi lesz a vállalkozás jellemző tevékenysége, jogi formája (rövid leírás)</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">A/ TEÁOR <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/> <input type="text" value=""/></p> <p>B/ Vállalkozóvá válásához igényelne-e segítséget?</p> <ul style="list-style-type: none"> - igen (1) - nem (2) ---> <input type="text" value=""/> FOLYTASSA A 9. KÉRDÉSSSEL! <p style="text-align: right;">B/ ☐</p> <p>C/ Ha igen, az alábbiak közül melyiket?</p> <p style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 2px;">A LEGFONTOSABBAT KÉRJÜK!</p> <ul style="list-style-type: none"> - képzést (1) - tanácsadást (2) - anyagi támogatást (3) - egyéb (4), éspedig: ..... <p style="text-align: right;">C/ ☐</p>
8.	<p>A gyes, gyet mellett dolgozik (dolgozott)-e?</p> <ul style="list-style-type: none"> - igen - rendszeresen (1) - alkalmilag (2) - nem, mert - a gyes, gyet idejét csak a gyermeknevelésre kívánja fordítani (3) - nincs kire hagyni a munkavégzés alatt a gyermek(ek)et (4) - nem talált gyes, gyet mellett (részmunkaidőben vagy otthon végezhető) munkát (5) - egyéb ok miatt (6), éspedig: ..... <p style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 2px;">A LEGFONTOSABBAT KÉRJÜK!</p> <p style="text-align: right;">☐</p>
9.	<p>Az (esetleges) munkavállalás és családi kötelezettségei összehangolása nehézséget okoz(na)-e az Ön számára?</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem (1) - igen - mert nincs kire hagyni a gyermek(ek)et (2) -----> <input type="text" value=""/> FOLYTASSA A 10. KÉRDÉSSSEL! - egyéb családi kötelezettségek miatt (3) - más ok miatt (4), éspedig: ..... <p style="text-align: right;">☐</p> <p style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 2px;">(1), (3), VAGY (4) KÓDVÁLASZ ESETÉN A KIKÉRDEZÉS BEFEJEZŐDÖTT!</p>
<p style="text-align: center;">A 10. kérdést azoknak kell feltenni, akik a 9. kérdésnél (2)-es kódu választ adtak, továbbá, akik a Gazdasági aktivitási kérdőív 23. kérdésénél (12) vagy (14) kódot jelöltek, vagyis, akik gyermekük felügyeletének megoldatlansága miatt, ill. gyermekük és gondozásra, ápolásra szoruló hozzátartozójuk, ismerősük felügyeletének megoldatlansága miatt nem tudnak munkát vállalni.</p>	
10.	<p>Miben nyilvánul meg a gyermekfelügyelet megoldatlansága?</p> <ul style="list-style-type: none"> - nincs bölcsődei férőhely 3 éven aluli gyermekének (1) - nincs óvodai férőhely óvodáskorú gyermekének (2) - nincs napközi ellátás 1-4. osztályos, általános iskolás gyermekének (3) - nincs segítsége beteg gyermeke ápolásához (4) - nincs akire rábízható fogyatékos gyermekét (5) - fizetése nem ellensúlyozná a gyermekintézményben fizetendő díjakat (6) - egyéb formában (7) éspedig: ..... <p style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 2px;">A LEGFONTOSABB OKOT KÉRJÜK!</p> <p style="text-align: right;">☐</p>
<p>A témával kapcsolatos megjegyzések:</p>	

ÚTMUTATÓ
a Munkaerő-felmérés
„VISSZATÉRÉS A MUNKAERŐPIACRA A GYERMEKGONDOZÁSI ELLÁTÁSOK
IGÉNYBEVÉTELE UTÁN” című kiegészítő kérdőívéhez
(Nyilvántartási szám: 1539/05/04)

A fenti kiegészítő kérdőívet 2005 IV. negyedévében kell kitölteni a következő 15–74 éves személyekről:

- azokról, akik gyedben, gyesben vagy gyetben részesülnek, vagyis akik az Adatlap 11/b. kérdésénél (1), (2) vagy (3) kóddal válaszoltak;
- az előbbi csoportba tartozókon kívül azokról, akik a Gazdasági aktivitási kérdőív 23. kérdésénél (12), ill. (14) kódot adtak meg, vagyis, akik gyermekük felügyeletének megoldatlansága miatt, ill. gyermekük és gondozásra, ápolásra szoruló hozzátartozójuk, ismerősük felügyeletének megoldatlansága miatt nem tudnak munkát vállalni. Nekik csak a 10. kérdést kell megválaszolniuk.

Mínt hogy a kiegészítő kérdőív kérdései erősen személyhez kötöttek, a kérdőívet annak a személynek a jelenlétében kell kitölteni, akire a kiegészítő kérdőív vonatkozik. A kérdezőbiztos fordítson figyelmet arra, hogy azoknál a kódoknál, ahol szöveges beírásra is lehetőség van, minél alaposabban rögzítse a kapott választ. Ugyanezt kérjük a 10. kérdés utáni szabad válaszrészénél is. Ezek az információk nagy segítséget nyújtanak a kapott eredmények értékeléséhez.

Amennyiben a munkaerő-felmérési adatgyűjtés egy adott címen meghiúsult, akkor kiegészítő kérdőívet sem kell kitölteni.

Az 1. kérdést „igen” válasz esetén a 2. kérdéssel, „nem” válasz esetén pedig – az ok kódszámának beírása után – a 6. kérdéssel kell folytatni.

A 2. kérdésnél a szöveges beírásoknak a Gazdasági aktivitási kérdőíven szereplőkkel tartalmilag meg kell egyezniük, hogy ennek alapján TEÁOR- és a FEOR-kódszámokat megfelelően lehessen kódolni. Figyelem! Eltérés a Gazdasági aktivitási kérdőívtől. Ezt a kérdést azoknak is fel kell tenni, akiknek 8 éven túl szűnt meg a munkája.

A 3. kérdésnél a (4)-es kód („munkahelye megszűnt”) választása esetén a kikérdezést a 6. kérdéssel kell folytatni.

Amennyiben a 4. kérdésnél a „nem” válasz kerül kódolásra, szintén a 6. kérdéssel kell folytatni.

Az 5/B. kérdés megválaszolása esetén a 8. kérdésre kell ugrani.

A 7/A. és B. kérdéseket csak azoknak kell feltenni, akik a 6. kérdésnél a 2-es válaszlehetőséget adták meg.

A 7/A. kérdésben feltett jogi forma alatt a vállalkozás tulajdonformáját értjük (Rt., Kft., Kht., Bt., egyéni vállalkozó stb.).

Ha a 7/B. kérdésnél a „nem” válasz kerül megjelölésre, következőként a 8. kérdést kell feltenni a megkérdezettnek.

A 9. kérdésnél az (1), (3) vagy (4) kódválasz esetén a kikérdezés befejeződött.

A 10. kérdés utáni bekeretezett részbe várjuk a megkérdezetteknek, illetve az összeíróknak a kiegészítő kérdőívben felvetett kérdésekkel kapcsolatos szöveges megjegyzésüket. Mint már említettük, a kérdőívek alapján kapott adatok értékelésénél nagy segítséget nyújtanak ezek a vélemények.